

Далибор М. Елезовић^[1]

Универзитет у Приштини са привременим
седиштем у Косовској Митровици
Филозофски факултет, Катедра за историју
Косовска Митровица (Србија)

УДК 327::911.3(470)"1735/1739"
94:327(470:436:560)
355.40(44)"1735/1739"
Оригинални научни рад
Примљен: 03/04/2021
Прихваћен: 14/04/2021
doi: 10.5937/napredak2-31639

Стратешки интереси Русије у Руско-аустријско-турском рату (1735–1739) према француским обавештајним изворима

Сажетак: Истраживање представља анализу руских стратешких интереса током Руско-аустријско-турског рата (1735–1739) и засновано је на необјављеној грађи француске провенијенције. Извештаји које је пуковник Жан Жак де Бособр (*Jean Jacques de Beausobre*, 1704–1783) саставио, као непосредни посматрач овог сукоба, од првостепеног су значаја у сагледавању постављене теме а до данас им у науци није посвећена заслужена пажња. Определивши се за војну каријеру, Де Бособр се временом издвојио у доброг познаваоца теорије ратовања. То је и одредило његово ангажовање у праћењу тока рата с намером да о томе редовно обавештава француску владу. Именован је за француског војног аташеа у аустријској војсци због чега је једно време провео у аустријском генералштабу. Одатле је прикупао информације и слао их француском амбасадору у Беч, а повремено је одлазио лично у аустријску престоницу и Париз како би пренео своја сазнања. Обавештајна мисија пуковника Де Бособра показује снажну заинтересованост Француске за исход овог рата и њене намере да се на најбољи начин позиционира у европској дипломатији онога времена. Из његових извештаја се види да је одлично прозрео руске стратешке интересе у овом рату, те да је његова обавештајна активност била од великог значаја за француску дипломатију која је на Београдским мировним преговорима остварила велики успех.

Кључне речи: Руско-аустријско-турски рат (1735–1739), Руска империја, Жан Жак Бособр (1704–1783), дипломатија, обавештајни рад

Руско-аустријско-турски рат (1735–1739), особито сукоб између Русије и Османског царства, био је узрокован тензијама насталим у вези са Ратом за пољско наслеђе и упадима кримских Татара

на јужне руске територије. Узрок сукоба је био и стара тежња Русије да продре на Црноморски регион, односно да овлада северним обалама Црног мора. Русија је са Османским царством

[1] dalibor.elezovic@pr.ac.rs

имала велике противречности у Каспијском региону, где је била у дефанзиви. То се Порта трудила да искористи настојећи да буде покровитељ муслимана Дагестана и целог Кавказа.

С друге стране, Аустрија је била савезник Русије, док је Француска од XVI века наступала као савезник Порте ради сузбијања нарастајуће моћи Хабзбурговаца. Постепено је Француска изградила систем софистициране дипломатске службе који је вешто радио у корист њених интереса. Француски језик је постао језик дипломатије и међународне комуникације, заменивши на тој позицији латински. Током XVIII века европске дипломате су се надметале на мировним преговорима и показивале своје дипломатско умеће (Black, 2010). Француска дипломатија је у контексту своје источне политике покушавала да наметне своју супремацију током преговора у Сремским Карловцима (1699), потом и у Пожаревцу (1718), али јој је улога медијатора остала ускраћена. Тек је у томе успела на Београдској мировној конференцији (1739). Европа је у XVIII веку веома напредовала и у организацији обавештајних структура. Формирана су посебна одељења обавештајних официра, који су били добро обучени и плаћени да прикупљају податке о војним и политичким плановима других држава. Обично су били стационарани при амбасадама у европским престоницама. Француска, као земља која је предњачила у броју становника и привредном развоју на размеђи векова, посебну пажњу је посвећивала развоју обавештајне службе.

Репрезентативан пример рада француске дипломатије и обавештајног сектора јесте

ангажовање у Руско-аустријско-турском рату (1735–1739) пуковника Де Бособра, изузетног официра и теоретичара ратовања. Бособр је рођен у Ниору у Француској као син пуковника. Прикључио се 1716. године као кадет формацији у француској војсци састављеној од швајцарских најамника. Имао је титулу грофа, и пореклом је био из угледне хугенотске племићке породице из Моржа, недалеко од Лозане. Као официр у служби Француске наставио је каријеру у Хусарском пуку од 1743. до 1756, да би је окончао као генерал-потпуковник (Perret, 2004). Де Бособрова мисија у Руско-аустријско-турском рату (1735–1739) имала је задатак да прати ток овог рата и прикупи што више информација за француску дипломатију, која би на основу тога креирала своју политику. Из те мисије настали су посебно вредни извештаји који нам пружају податке о узроцима и току самог рата, као и политици сила учесница у сукобу. На крају рата, Де Бособру је француска влада наложила да све извештаје обједини у једну књигу. Тако је настао обимни текст који је он насловио „Мој дневник из турског рата“. Предмет анализе у овом раду је Де Бособрово виђење стратешких интереса Русије током поменутог сукоба (P Beausobre (Nelly de) 2.2.6/17).

Када је реч о политици Русије у времену Руско-аустријско-турског рата (1735–1739) познато је да јој је у почетку циљ био да освоји Азов и блокира правце напредовања кримских Татара на руске земље. Рат се водио и на простору Балкана, али чињенице говоре да се балкански аспект рата односио углавном на Молдавију и Влашку. Руска влада је тада примила низ петиција од влашких и молдавских

бојара са захтевом да их ослободи и успостави свој протекторат над овим кнежевинама. О другим хришћанским регионима Балкана током руско-турских мировних преговора тада није било разговора (Арш, 2017, стр. 33). Знатно пре тог сукоба равнотежа се променила на штету Османлија. Они су изгубили предност у војној технологији и користећи се сличним, а потом инфериорним оружјем и тактиком, борили су се неравноправно против европских непријатеља. Ранија војна неравнотежа између офанзивног и одбрамбеног рата у корист агресора ишла је наруку Османлијама, али је одбрана постала софистициранија и знатно скупља (Quataert, 2005). Француска није директно учествовала у рату али се наметнула као посредник и тако утицала на његове последице. Де Бособр је у својим извештајима забележио да је задатак добио од краља Луја XV (*Louis XV*, краљ: 1715–1774), односно француске државе, и требало је да француску круну детаљно упозна са током рата и његовим последицама по француске интересе. Прецизне задатке, односно упутства, у вези са овом мисијом дао му је „краљев министар рата“. Реч је била о Николасу-Просперу Буа д’Онжервиллијеу (*Nicolas-Prosper Baugyn d’Angervilliers*, 1675–1740), који се налазио на положају државног секретара рата (*Secrétaire d’État de la Guerre*) од 1728. до 1740. године. Де Бособр наводи да је „писао редовно и обимно, и да би извештај објективно написао, морао је све да види“. Био је смештен у аустријском генералштабу где је имао пратњу од једног десетара и седам војника; и углавном био везан за једног аустријског генерала. То му је омогућавало да буде на извору значајних

информација и да може да прати токове ратних операција (P Beausobre (Nelly de) 2.2.6/17). Иначе, током XVIII века Француска није само форсирала обавештајне активности у вези са дипломатијом и ратовањем него је и предузимала конкретне мере на обавештајном раду у индустријском сектору, покушавајући да дође до информација о напреднијим енглеским технологијама (Harris, 1998). Тако је обавештајни рад ширила на свим друштвеним пољима, првенствено на спољнополитичком плану, а приоритет је био рат (1735–1739).

Као стручњак за теорију ратовања Де Бособр је дао изузетно вредну анализу узрока самог сукоба, као и стратешке интересе Русије. Он је дубље, са историјског аспекта, посматрао ондашњу руску политику. Тако је закључио да је убрзани развој Русије почео од времена Петра I Великог (1682/1689–1725), „који је био највећи и најбистрији мислилац међу свим владарима те велике земље“. Сматрао је да је од времена Петра I Русија добила препознатљиву државну идеологију, односно државни или национални план, који је остављен будућим руским владарима на реализацију. На основу пажљиве анализе, Де Бособр се „уверио“ да су државне планове и смернице Петра I будући руски владари поштовали, настојећи да их разраде и прилагоде новим историјским околностима. Важно место у том плану имао је продор руске војске на југ и заузимање стратешки важног региона – северне Црноморске обале и Приазовља, чији је центар био Азов, чувени ђеновљански град Тана у средњем веку, који је био важна стратешка тачка. Налазио се на изузетном месту „у близини ушћа реке Танаис у море Забахе“, односно Дона

у Азовско море. Де Бособр истиче да је Азов преко другог Ђеновљанског центра на Криму, Кафе, имао везу са Црним и Егејским морем. За Русију је, пише он, „апсолутно било неопходно“ да заузме овај град како би могла претендовати на шири Црноморски регион, односно простор Крима, Кубана и околних територија (P Beausobre (Nelly de) 2.2.6/17).

Према Де Бособровом мишљењу, изузетно важну улогу у креирању државне руске стратегије имао је Василиј Галицин (1643–1714), кога он назива „руским министром и веома марљивим и угледним државником“. Галицин је упозоравао на турске пројекте који су подразумевали да се Црно и Каспијско море повежу каналима, односно рекама Доном и Волгом. Петар I је веома озбиљно узимао у обзир важност Азова и заузео га је да би Русији отворио могућност пловидбе преко Азовског и Црног мора у Средоземље и ојачао развој руске трговине. Ипак, Азов није дуго остао у поседу Русије и она га је морала препустити Порти. Де Бособр особиту пажњу посвећује стратешким пројектима, који су у ствари и били смернице државне, односно националне политике великих сила онога времена. Истиче да је и Петар I размишљао да копа канале, који би повезали различите реке да би се успоставила комуникација између Црног мора, Каспијског језера и, на северу, Балтичког мора. Стога је стратешки интерес Русије био да поново заузме Азов и да се позиционира у Црноморском региону. У то време је настао најстарији систем водених канала у Русији – Вишњеволочки, који је требало да повеже Балтик, преко Неве, са Волгом и Каспијским морем. За реализацију овако важног стратешког

пројекта требало је искористити прилику када је Porta била ослабљена ратом са Персијом. Но, околности нису биле нимало једноставне. Иако је успостављен крхки мир између Османског царства и Персије, персијски владар није благонаклоно гледао на ширење Русије на Каспијски регион (P Beausobre (Nelly de) 2.2.6/17).

Из извештаја се види да је француску дипломатију посебно интересовала руска политика и њена стратегија уочи и за време овог рата. За Русију је био стратешки веома важан део Црноморског региона који се односио на простор око ушћа Дњепра у Црно море са утврђењем Очаков. Стога је Русија у својим плановима зацртала да заузме ову територију. Де Бособр је сматрао да је Русија морала да заузме и Бесарабију и позиционира се на ушћу Дунава и Дњестра у Црно море. Сматрао је да је у том случају олакшавајућа околност била што је локално становништво Молдавије и Влашке било православно и наклоњено Русима, а не Османлијама. Овим освајањима Русија је требало да стекне доминацију над Црноморским регионом. Де Бособр истиче да је предност Русије била у „десет пута бројнијој флоти од Турске“ захваљујући, између осталог, великим шумским богатствима која су омогућавала изградњу бродова. Јачање флоте имало је за циљ да Русија у једном тренутку неочекивано нападне Османско царство са копна и мора. Руси су планирали чак и то да за највише пет или шест месеци османски султан буде изгнан из Истанбула, а да се на том месту обнови „грчко царство“, поново највеће и најмоћније на свету. Де Бособр у својим извештајима наводи да је Аустрија била највећа препрека тим руским плановима.

Посебно истиче да је аустријска дипломатија форсирала своје присуство у Црноморском региону, али се и противила ширењу Русије и заузимању наведених стратешких места на истоку Европе (P Beausobre (Nelly de) 2.2.6/17).

Де Бособр је у извештајима апострофирао чињеницу, коју није доводио у питање, а она је указивала на то да савезништво Русије и Аустрије у овом рату, као и уопште, није било искрено. Ова околност је била веома значајна за француску дипломатију, која се према њој позиционирала. Де Бособр, илуструјући руско-аустријско савезништво, употребљава реч „љубомора“ у намери да дефинише политику Аустрије према Русији. Руски двор је био присиљен на савезништво са Аустријом како би на тај начин успео да оствари свој план и прошири своје територије на рачун Османског царства. Руска политика је, према Де Бособру, била добро камуфлирана и настојала је да сакрије праве намере од свог савезника. То је Русију натерало да о свом трошку 1735. године пошаље на реку Рајну значајне војне формације да би пружиле помоћ аустријским трупама у борби против Француске.

Савезничка политика Русије и Аустрије дошла је до изражаја и у Рату за пољско наслеђе (1733–1735), чиме је осујећено довођење на пољски трон Станислава Лешћинског (*Stanisław I Leszczyński*, краљ: 1733–1736). Русија и Аустрија су као његовог противкандидата подржавале јединог сина и наследника саксонског изборника Августа Фридриха II Јаког (*Augustus Frederick II*, 1670–1733), који се истакао као главни претендент уместо Станислава Лешћинског и успео је два пута да се наметне за владара Пољске (1697–1706;

1709–1733). Управо је његов син крунисан као пољски краљ Август III (1733–1763). Русија се тако „додворила Хабзбурговцима“, подржавши их у најосетљивијем питању наслеђа династије у сложеним околностима које је носио овај процес. Август Фридрих II је био зет Јозефа I (*Joseph I*, цар: 1705–1711) и прихватио је Прагматичну санкцију да би постао краљ Пољске. Такве политичке околности утицале су на то да Русија освоји наклоност цара Карла VI и новог краља Пољске. Тако је крунисање Августа III појачало савезништво две силе, а истовремено онемогућило француски утицај у Пољској, који би био остварен да је крунисан Лешћински, таст Луја XV. Руска дипломатија је врло добро искористила ово средство да на брзину укључи Аустрију у рат против Турске (P Beausobre (Nelly de) 2.2.6/17).

На другој страни, Русија је нешто раније искористила унутрашње проблеме Персије, ширећи се на територије које су Персијанци сматрали својима. Персија је током владавине последњих владара из династије Сафавида слабила, што је настојала да искористи Русија и припоји делове Каспијског региона, а исте намере имала је и Порта. Реч је о времену у ком је спроведена Персијска кампања или Каспијски поход (1722–1723) руске војске у Закавказју и Дагестану, који је припадао Персији. Околности у овом региону су се искомпликовале, те се поред Русије, Османског царства и Персије, као актер укључује и Дагестан. Позадина је била у настојањима Петра I да обезбеди повољнији и безбеднији положај руским трговцима. Запитање трговине у региону била је заинтересована и Велика Британија, која је настојала да у неповољној ситуацији осујети узроке који би

могли да штете британским трговцима који су тамо пословали (Kosić & Elezović, 2019).

52 | Веома важна епизода из периода пре Руско-турског рата (1735–1739), коју Де Бособр наводи приликом анализе руске државне стратегије, одиграла се у Персији. Њен владар Тахмасп II (1723–1732) победио је своје конкуренте „храброшћу и генијалношћу свога најспособнијег команданта“ Надир-хана Афшара (1688–1747). Међутим, док се овај војни заповедник борио против непријатеља, Тахмасп II је склопио тајни договор са Портом почетком 1732. године и распустио војску, а притом и понизио Надир-хана Афшара, кога многи моћници у Персији нису волели. Након тога, Надир-хан Афшар је са војском коју је тријумфално довео у Исфакан, због срамотног споразума Тахмаспа II, одлучио да свргне шаха са престола, у чему је и успео. Круну је наследио син Тахмаспа II, Абас III (1732–1736), који је био у колевци, а Надир-хан Афшар је постављен за регента и врховног војног заповедника. Споразумом који је склопио Тахмасп II било је предвиђено да се Османлије и Персијанци уједине да би својим оружјем присилили Русију да Персији врати све што јој је одузела (P Beausobre (Nelly de) 2.2.6/17).

Међутим, регент Надир-хан Афшар послао је 1731. године Порти писмо у којем је млади Абас III поново тражио провинције које су им Османлије одузеле. Након тога је стигао увредљиви одговор у коме је писало да се „Османско царство не плаши Сафавида у пеленама“. То је увредило регента Надир-хана Афшара, који је одлучио да објави рат Порти. Мислећи да Руси још не желе да извуку корист из рата који је повео против Османског

царства, послао је делегацију, која је склопила 1732. године Рештски уговор између Персије и Русије. Следеће године Надир-хан Афшар је отпочео интензивни рат са османским султаном. Бособр пише да је Персија 1732. године нанела озбиљне губитке Османлијама и да је Надир-хан Афшар о томе обавестио писмом царицу Ану Ивановну (1730–1740). Одговор је исказивао велико руско задовољство оваквим развојем догађаја у Каспијском региону, а Надир-хану Афшару су упућени изрази дубоког поштовања. Царица је добре вести из Персије пренела цару Карлу VI, што га је обрадовало јер Порта у таквим околностима није могла да нападне Аустрију, која је била у рату са Француском, Шпанијом и Пијемонтом (P Beausobre (Nelly de) 2.2.6/17). Де Бособр је био упознат са читавом Персијско-руско-аустријском дипломатском комуникацијом. Наводи да је Карло VI после консултација са Аном Ивановном написао писмо регенту Персије у којем му је честитао на војним успесима против Османлија. Де Бособр наводи и заповедничко жезло и сабљу које је аустријски цар преко Русије послао Надир-хану Афшару. Поклони од аустријског цара и руске царице стигли су Надир-хану Афшару јануара 1734. године. Де Бособр потенцира значај успостављања ове везе између регента Персије, Русије и Аустрије. Међутим, он је имао информације да је Аустрија у свему имала посредника, саму Русију. А, што је најважније, Русија је била господар збивања у том региону и увек је имала амбасадора у престоници Персије. Још један важан податак налазимо у Де Бособровом извештају, он говори да је активност руске дипломатске мисије у Персији

била усмерена на слабљење османског утицаја у региону (P Beausobre (Nelly de) 2.2.6/17).

Када је реч о реализацији руских стратешких интереса у току рата, Де Бособр је сматрао да је најуспешнија операција била освајање Крима. Важна околност заузећа Крима била је што се томе није противила Аустрија, јер је то посматрала као нешто очекивано и прихватљиво. Крхко руско-аустријско савезништво није се косило с питањем руског продора на северну обалу Црног мора. Он истиче изузетне способности руских маршала Ласија и Миниха који су заузели значајне територије, али су се због преговарачких одлука морали касније повући са њих. Радило се о важним стратешким тачкама Очакову и Кинбурну, османском утврђењу на ушћу Дњепра (P Beausobre (Nelly de) 2.2.6/17).

До Де Бособра је стигла информација да је губитак Очакова коштао положаја великог везира Силахдара Сејида Мехмед-пашу (1736–1737) кога је накратко наследио Мухсинзаде Абдулах-паша (1737). Де Бособр открива и директне дипломатске контакте Турске и Француске у вези са француским посредовањем у рату. Султан Махмуд I (1730–1754) писао је главном министру Луја XV кардиналу Андреу Еркулу де Флерију (*André Hercule de Fleury*, 1726–1743), тражећи да у вези са посредовањем француске дипломатије напише конкретне инструкције свом амбасадору у Истанбулу Лују Соверу, маркизу Де Вилневу (*Louis Sauveur, marquis de Villeneuve*, 1728–1741). Русија је са незадовољством гледала на мешање француске дипломатије, али није могла да утиче на ту околност. Она није желела никакве посреднике у мировним преговорима. Де Бособр открива

да се Русија није слагала ни са посредништвом амбасадора Британије и Низоземске, док је Аустрија њихов ангажман одобравала. Де Бособр наводи још једну, за француску дипломатију вредну информацију, и то да је господар Кнежевине Молдавије у доба рата Григорије II Гика (*Grigore II Ghica*, 1726–1733; 1735–1739; 1739–1741; 1747–1748) био потпуно наклоњен руским утицајима (P Beausobre (Nelly de) 2.2.6/17).

Када се сагледа општи преглед у Де Бособровим извештајима, уочава се да је француска дипломатија била сасвим добро упозната с главним руским стратешким циљевима. Французи су имали сазнања и о неким тада тајним државним пројектима, а прозрели су и „искреност“ руско-аустријске алијансе. Де Бособр је информисао Версај и о стању на терену, о томе је написао стотине страница извештаја. Анализом његових извештаја стиче се утисак да је у највећој мери знао да предвиди исход рата. Аустрија је после низа пораза морала да потпише мир са Портом. Русија се вратила у Азов са обавезом да не држи војни гарнизон у њему и да не гради утврђења; добила је и право да изгради тврђаву на острву Черкаси на Дону. Било јој је забрањено да задржи флоту на Азовском и Црном мору, а трговина се могла одвијати само турским бродовима. Споразум је био несразмеран руским губицима у рату и није одговарао њеним геополитичким интересима. Балкански фактор је био мање важан у овом рату у поређењу с другим руско-османским ратовима. Хришћанско становништво у Османском царству гајило је наду у ослобађање уз помоћ руског оружја. Стварни резултати рата били су врло скромни за Русију. Упркос великим победама које је руска војска

извојевала при крају рата, Русија је била лишена плодова сумњивим француским посредовањем на мировним преговорима. Балфур пише да рат за Русију ипак није био узалудан, остварила је један циљ, не толико јавно наглашаван, веома значајан за руску владајућу елиту, ублажила је код балканских хришћана горке утиске због неуспешне прутске кампање Петра I из 1711. године (Арш, 2017, стр. 33–35).

Порта је исходом рата могла бити задовољна, а велику захвалност је доувала агилној француској дипломатији, која се некада није слагала ни са одлукама француске круне. Амбасадор маркиз Де Вилнев био је разочаран што је влада Луја XV прихватила руско позиционирање у Азову. Али претња и присуство Русије у Средоземном мору, где је продрла преко Црног мора, коначно су присилили Версај да схвати потребу да се ревидира сопствена политика. Француска се нашла пред опасношћу да Русија и Аустрија раскомадају Османско царство, те је кардинал Флери признао важност спречавања тог сценарија. Сасвим независно од значаја Леванта за сферу комерцијалних интереса Француске, Османско царство је као оронула сила, морало опстати као елемент од виталног значаја за европску равнотежу. Стога је Француска преко агената у Бечу покренула моћан дипломатски

напад да би пореметила руско-аустријски савез и охрабрила Порту да се не предаје (Балфур, 2017, стр. 381–382). Де Бособрова мисија била је једна од најважнијих полуга читаве ове дипломатско-обавештајне кампање.

Можемо закључити да је обавештајни рад пуковника Де Бособра донео огромну корист француској дипломатији у расплету рата. Његове опсервације о руској политици у Црноморском и Каспијском региону, наведене у извештају који се односио на узроке рата, бацају ново светло на дипломатију и обавештајну делатност XVIII века. Показују да су француска дипломатија и обавештајна служба знале да препознају и разумеју смернице руске политике. Де Бособр је успео да проникне у све сегменте руских стратешких интереса у овом рату, чак и онда када су били добро „камуфлирани“. Француска је на крају рата била врло активна у току преговора и Београдског мира, а њен амбасадор у Истанбулу маркиз Де Вилнев брилијантно је одиграо посредничку улогу на преговорима. Руска ондашња политичка сцена, као и руска историографија, означавали су га као главног кривца за лоше резултате Русије током Београдске мировне конференције, његова сумњива посредничка улога веома је наштетила руским интересима.

Sources / Извори

Archives cantonale vaudoise Suisse (ACV)– Archives of the Canton of Vaud, Lausanne,

Fund – P Beausobre (Nelly de) Beausobre (famille de), 0900.01.01-1977.12.31

Subfolder – P Beausobre (Nelly de) 2.2.6/17, „Mon journal de la guerre de Turquie“ [In French]

References / Литература

- Ars, G. (2017). Russian-Turkish war of 1735-1739 and Western Balkans, Slavs and Russia. In: S. Danilenko (Ed.) *Slavs and Russia: Problems of War and Peace in the Balkans. XVIII – XXI centuries*. (33–5) Moscow: Inslav. [In Russian]
- Balfour, P. (2017). *Ottoman Empire. Six centuries from rise to decline. XIV-XX centuries*. Moscow: Centropoligraf. [In Russian]
- Belousov, M. (2019). The Navy during the siege of Azov in 1736: a new stage in the development of Russian military. *Bulletin of the Moscow State Region University. Series: History and Political Science*. 2, 114-126. DOI: 10.18384/2310-676X-2019-2-114-126 [In Russian]
- Black, J. (2010). *A History of Diplomacy*. London: Reaktion Books. [In English]
- Delumeau, J. (2013). *Une histoire du monde aux temps modernes*. Paris: Bibliothèque historique Larousse. [In French]
- Gasanov, M. (2015): *Caspian campaign of Peter I, 1722-1723*. Mahackala: Epoha. [In Russian]
- Harris, J. (1998). *Industrial Espionage and Technology Transfer: Britain and France in the Eighteenth Century*. Aldershot: Ashgate. [In English]
- Hazard, P. (2013). *The Crisis of the European Mind: 1680–1715*. New York: Nyrb Classics. [In English]
- Hitzel, F. (2001). *L'Empire ottoman, XVe–XVIIIe siècles*. Paris: Les Belles Lettres. [In French]
- Kocic, M., Elezovic, D. (2019). Introduction to solving the issue of the Safavid heritage (1721–1723): According to British sources. *Collections of papers of the Faculty of Philosophy in Priština*. 49, 1, 175–205. doi:10.5937/ZRFFP49-19241 [In Serbian]
- Kulakov, V. (2009). Development of the Persian direction in Russian foreign policy in the first half of the 18th century. *Vestnik of Samara University*. 73, 25–30. [In Russian]
- Liscova, A. (2017). The internal political activity of A.I. Osterman in the 1730s - early 1740s. In the memoirs of contemporaries. *Tomsk State University Journal*. 421, 144–151. DOI: 10.17223/15617793/421/21 [In Russian]
- Mesheryakov, G. (2018). The defining role of the Don military flotilla in the capture of Azov in 1736. *Proceedings of Petrozavodsk State University*. 176, 7, 102–107. DOI:10.15393/uchz.art.2018.235 [In Russian]
- Perret, V. (2004). Beausobre, Jean-Jacques de. in: *Dictionnaire historique de la Suisse (DHS), version du 06.05.2004*. Online: <https://hls-dhs-dss.ch/fr/articles/023302/2004-05-06/>, consulté le 26.11.2020. [In French]
- Vandal, A. (1887). *Une ambassade française en Orient sous Louis XV: la mission du Marquis de Villeneuve, 1728–1741*. Paris: Plon. [In French]
- Zürcher, E. (2004). *Turkey: a modern history*. London: I. B. Tauris. [In English]

Dalibor M. Elezović

University of Priština with temporary Head Office in Kosovska Mitrovica,
Faculty of Philosophy, Department of History
Kosovska Mitrovica (Serbia)

**The strategic interests of Russia in the Austro-Russian-Turkish War
(1735-1739) discovered in French intelligence sources**

Summary

56 | This paper is an analysis of the Russian strategic interests during the Austro-Russian-Turkish war (1735-1737) and is based on unpublished sources of French origin. The reports which Colonel Jean-Jacques de Beausobre (1704-1783) compiled as a direct witness of the conflict are of key importance in the study of this subject and to date have not been given the attention they deserve. Having chosen a military career, de Beausobre distinguished himself as a man with deep knowledge of the theory of war. For this reason, he was engaged in observing the conflict, sending regular reports to the French government. De Beausobre was posted as French military attaché to the Austrian army, spending much time in the Austrian General Staff. From this position he was able to collect intelligence, which he then dispatched to the French Ambassador in Vienna. Occasionally, he would even personally visit the Austrian capital and Paris in order to convey the information he had gathered. The intelligence mission of Colonel De Beausobre shows the great interest France had for the outcome of the war and the country's intention to position itself favorably in European diplomacy at the time. From De Beausobre's reports it is possible to see that he was able to see through Russian strategic interests in the war and his activities proved of great value for French diplomacy, which achieved great success at the Belgrade peace talks.

Keywords: Austro-Russian-Turkish war (1735-1737), Russian Empire, Jean-Jacques de Beausobre (1704-1783), diplomacy, intelligence.